

CZY MOŻNA ZJEŚĆ CIASTKO I MIEĆ CIASTKO?

Czy samodzielne zarządzanie dystrybucją na rynku farmaceutycznym to *mission impossible*?

O dystrybucji bezpośredniej (DTP) i całkiem nowym spojrzeniu na poprawienie dostępności i ceny produktów dla pacjentów oraz marży dla producentów rozmawiamy z Ireneuszem Pankiewiczem, General Managerem w Pharma Distribution Group (PDG).

Radostaw Chomiuk

Coraz częściej spotykamy się na rynku farmaceutycznym z dystrybucją bezpośrednią do aptek (w skrócie DTP – *direct to pharmacy*), proszę nam wytłumaczyć jak ten proces wygląda i czym DTP różni się od tradycyjnego modelu hurtowego?

Nikt z nas nie zatrzyma ewolucji. Widzimy jak hurtownie i apteki konsolidują się. Dlaczego producenci mają się temu biernie przyglądać? DTP w Polsce zyskuje coraz więcej zwolenników. Driverem procesu jest szukanie przez producentów dodatkowych marż oraz pełnej kontroli nad produktem. Podstawowym wyróżnikiem DTP vs tradycyjny, z premedytacją użyję słowa „poprzedni”, model dystrybucji to zmiana na drodze właściciela produktu w procesie sprzedaży. **Wybierając DTP to producent decyduje o cenie sprzedaży, warunkach handlowych dla aptek, terminie i jakości dostaw, jakości obsługi**

reklamacji, zwrotach, a co najważniejsze, ma wpływ na politykę sprzedaży, czyli decyduje o tym wszystkim o czym kiedyś decydowała hurtownia. Proszę mi wierzyć posiadanie tych kompetencji i zarządzanie nimi to ogromna przewaga versus konkurencja. Producent zdany na politykę hurtowni, choćby był ponadprzeciętnie kreatywny, to nie wdroży wszystkich swoich pomysłów, bo na drodze staje mu dystrybutor myślący o swoim interesie (poprawie marżowości), co z punktu widzenia biznesu nie jest naganne, ale czy dobre dla producenta?

I teraz najważniejsze co powinno zobrazować wszystkim model DTP: NIKT poza producentem i apteką nie uczestniczy w ścięciu ceny leku. Nie nakłada swojej marży na produkty. Apteki kupują je BEZPOŚREDNIO od producenta.

Skąd pomysł i moda na dystrybucję bezpośrednią w farmacji?

W krajach Europy zachodniej DTP uznaje się za sposób optymalizacji łańcucha dostaw. W obecnej rzeczywistości, kiedy rynek ulega poziomej koncentracji, mam na myśli *full-linerów* (hurtownie), a detaliczny rynek apteczny uległ usieciowieniu powyżej 50%, wybieranie dystrybucji bezpośredniej do aptek ma sens z wielu powodów. Jedną z pierwszych motywacji było ograniczenie eksportu równoległego, który szkodzi pacjentom oraz producentom w wielu krajach UE. Kolejnymi kluczowymi powodami wyboru bezpośredniej sprzedaży są: poszukiwanie dodatkowej marży lub poprawienie ceny dla pacjenta, wywieranie bezpośredniego wpływu na sprzedaż apteczną oraz samodzielne rozliczanie upustów handlowych. Jak wiemy, na dziś nie jest to w pełni transparentne i nazywane jest na rynku „oscylatorem”. Uważam, że to wystarczy, by podjąć decyzję o rozważeniu tego modelu.

Jakie korzyści uzyskują producenci w modelu DTP?

Nie bez przyczyny powiedziałem powyżej o dodatkowej marży. Obserwujemy w procesie optymalizacji, że „sterując” koszykiem zakupowym i posiadając efektywne zespoły sprzedażowe w terenie oraz dodatkowe narzędzia do promocji, jakimi dysponujemy w PDG, producenci mogą generować wzrost rentowności na produkcji, co pomaga konkurować w kategoriach lekowych z innymi. Można w ten sposób również uzyskać lepszą cenę na półce dla pacjenta, a to pozwala zwiększać *sell out* z aptek i bezpośrednio zadbać o interesy pacjenta. DTP jest dla tych, którzy chcą sprzedawać więcej, taniej dla pacjenta i jeszcze na tym zarabiać.

Czy apteki również mogą być beneficjentami dystrybucji bezpośredniej?

Zdecydowanie tak. Po pierwsze uzyskują lepszy dostęp do leków zagrożonych eksportem. Producenci w procesie DTP zarządzają swoim magazynem, tak by sprostać zapotrzebowaniu aptek w całej Polsce. Wylimitowanie hurtowni (pośrednika) z łańcucha dostaw pozwala na większą kontrolę nad produktem, który, zgodnie z europejskim prawem, może być przez niego sprzedany do innej hurtowni w krajach UE. Pomagamy producentom udostępniając system online, aby apteki zgłaszały swoje zapotrzebowania na leki, a producent ich potrzeby realizuje. Wdrożenie DTP pozwala na monitorowanie potrzeb każdej pojedynczej apteki w Polsce. Apteka natomiast, kupując produkty nie-refundowane, OTC, czy suplementy diety bezpośrednio od producenta w atrakcyjniejszych niż w hurtowniach cenach, ma możliwość podzielenia się tą korzyścią z pacjentami lub pozostawieniem dla siebie większej marży. Zdecyduje „niewidoczna ręka rynku”.

Jakie problemy, z którymi zmagają się polski rynek farmaceutyczny pomaga rozwiązać dystrybucja bezpośrednia?

Proszę pozwolić mi podsumować to krótko w punktach:

- Zapewnienie lepszej dostępności do leków zagrożonych eksportem,
- Transparentne rozliczanie rabatów (wyeliminowanie oscylatora),

- Konkurowanie z importem równoległym poprzez zaoferowanie aptekom lepszej ceny,
- Poprawienie rentowności produktu,
- Skrócenie terminu płatności (zdecydowana poprawa *cashflow* firmy),
- Zmniejszenie ilości zwrotów i produktów przeterminowanych w hurtowniach,
- Możliwość wdrożenia z dnia na dzień działań *trade-marketingowych*,
- Posiadanie bezpośredniego wpływu na politykę handlową z aptekami,
- Oferowanie lepszej ceny dla pacjenta,
- Możliwość wpływu na wizerunek produktu.

Tak oto mamy 10 powodów, dla których każdy General Manager lub CFO powinien rozważyć, czy jego organizacja nie czeka właśnie na implementację modelu DTP.

Czy możliwy jest model hybrydowy, obsługa aptek zarówno bezpośrednio, jak i przez tradycyjne hurtownie z portfolio danego producenta?

Tak, choć uważam że przy dużym usieciowieniu rynku, a taki mamy, reorganizacja dystrybucji w kierunku pionowej będzie przeważająca. Doskonałym przykładem są kraje starej Europy, jak Wielka Brytania czy Francja. DTP w Polsce jest na fali wznoszącej, ale **zastosowanie modelu hy-**

jest „driverem” procesów w DTP, zatem jego Sales Force oraz dodatkowe narzędzia sprzedaży wpływają na rozwój kanału bezpośredniego w jego firmie, gdyż decyduje, w którym modelu zamówienia zostaną zrealizowane. Z moich obserwacji wynika, że zastosowanie krótkich modeli (producent-apteka-pacjent lub producent-(internet)-pacjent) jest korzystne dla każdej ze stron. Można zatem zjeść ciastko i mieć ciastko.

Dla jakich firm rekomendowane jest wdrożenie DTP?

Dzisiaj zdecydowanie opłaca się to firmom, których sprzedaż roczna wynosi co najmniej 40 mln PLN rocznie w cenach *ex-factory*. Taki poziom obrotów pozwala na optymalizację marży i polepszenie rentowności produktów. Oczywiście, opłaca się to dużym firmom oryginalnym z drogimi lekami w portfelu oraz lekami zagrożonymi eksportem. Ale opłaca się również firmom mniejszym, generycznym, OTC, właściwie każdemu generującemu wspomniany poziom obrotów. A im obroty wyższe, tym opłaca się bardziej. W tej chwili pracujemy z kilkoma producentami nad optymalizacją ich modelu dystrybucji w kierunku DTP i dość szybko zauważana jest przez *management* ewidentna rentowność projektu. Dystrybucja bezpo-

Ireneusz Pankiewicz

Entuzjasta modelu DTP. Wraz z zespołem implementował pierwsze tego typu projekty w Polsce już w roku 2011. Od 15 lat zawodowo związany z rynkiem farmaceutycznym, doświadczenie zdobywał w strukturach sprzedaży potem Trade Marketing Novartis Pharma, zarządzając również sprzedażą do sieci aptecznych. Następnie uruchomił własny projekt biznesowy Pharma Distribution Group. Z wykształcenia fizjoterapeuta, absolwent Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Prywatnie od kilku lat oddany pasji jeździeckiej.

brydowego jest dobrym krokiem do przekonania nieprzekonanych. Dla niektórych dobrze jest wyjść z tradycyjnego modelu małymi krokami przerywając kluczowe, silne marki do DTP. Pozostawienie stanów magazynowych u dystrybutorów i równoległe zaoferowanie aptekom dostawy bezpośredniej pozwala na wejście w ten model w sposób kontrolowany, minimalizując ryzyko utraconych chwilowo sprzedaży. To producent, jak wspomniałem,

średnia daje możliwość szybkiej reakcji na *retail*. Tu nie ma pośrednika, zatem decyzje podjęte w piątek można egzekwować w terenie już w poniedziałek.

Jak firma powinna przygotować się do wdrożenia DTP i jaki czas jest potrzebny na wdrożenie tego modelu w firmach?

Jedyną barierą jest bariera mentalna. Przede wszystkim nie można być zacho-

wawczym i czekać na ruchy innych firm. Wszyscy wiemy, że taka postawa nie jest cechą zwycięzców. Z perspektywy czasu zmiany okazują się korzystne. Należy zacząć od analizy swoich procesów, a najlepiej poprosić o to obiektywne podmioty trzecie. Co ważne, uczciwie przeanalizowanie danych sprzedażowych vs **wszystkie budżety około-sprzedażowe, jakie są wydatkowane w hurcie** do otrzymania tejże sprzedaży, dadzą nam odpowiedź czy potrzebujemy w firmie i czy nam się opłaca dystrybucja bezpośrednia. Następnie rozejrzemy się za firmą, która takie procesy wdrożyła u innych. Zaoszczędzimy w ten sposób czas i pieniądze. Do wdrożenia i koordynowania codziennej pracy DTP niezbędny jest zespół, powołany z własnych zasobów lub hybrydowy, wspierany przez wyspecjalizowanego zewnętrznego operatora DTP, jakim jest np. PDG, którym mam przyjemność na co dzień zarządzać.

DTP w liczbach – jak Pan szacuje polski rynek dystrybucji bezpośredniej w farmacji i kto był na nim jednym z pierwszych?

Pamiętam kiedy 10 lat temu o DTP mówiło się wyłącznie za kulisami obawiając się *de-listingu* w hurtowniach *full-line*. Z perspektywy czasu widać, że to hurtownik „rozdawał karty na rynku”, a producent był zobowiązany do zakupu narzędzi wspierających biznes. Pamiętam również późniejsze wystąpienia podczas konferencji osób związanych z rynkiem dystrybucyjnym (hurtownie) mówiących, że pozbawiając hurtownie obrotu, przyczyniamy się do ich upadku. Ależ to są prywatne przedsiębiorstwa, spółki giełdowe, które przez lata generowały i generują wzrosty zysku netto. Czy oznacza to, że jesteśmy zmuszeni pracować na ich zyski? **Czy raczej zatrudnia się nas, abyśmy pracowali na interes naszych firm, a jeśli tym samym przyczyniamy się do lepszej ceny dla pacjenta to czy nie jest to wręcz naszym obowiązkiem?**

Prekursorem były firmy kosmetyczne, które wdrożyły DTP kilkanaście lat temu. Przetarły szlaki w farmacji (używając mechanizmów z FMCG) i zobaczyły realne benefity bezpośredniego dotarcia do aptek. Z jednej strony zostały one zmuszone, poniekąd przez samych hurtowników, któ-

rzy generowali na nich (a na niektórych firmach kosmetycznych generują do dziś) ponadprzeciętne marże, co odbijało się na wysokiej cenie dla konsumenta.

Poza kosmetykami w DTP weszło kilkanaście firm farmaceutycznych zaczynając od **ASTRAZENECA**. Z naszych szacunków wynika, że dystrybucja bezpośrednia do aptek otwartych w Polsce waży dzisiaj blisko 10% całego rynku (mam tu na myśli Rx, OTC, suplementy). Sama firma, którą kieruję, w 2017 r. przetworzy na zlecenie producentów, których wspieramy w DTP, rekordową liczbę ok. 1 mln zrealizowanych zamówień aptecznych. Wartościowo, za ostatnie 12 miesięcy, były to zamówienia o łącznej wartości 1 miliarda 750 milionów PLN, co jak wiemy stanowi 5% rynku.

Jakie widzi Pan prognozy dla rynku DTP w Polsce?

Nie jesteśmy inni niż nasi porównywalni sąsiedzi w UE. Oczywiście w każdym kraju poziom DTP jest inny, Włochy ok. 20%, Niemcy ok. 16%, Czechy oraz Belgia ok. 10%. Nie znaczy to, że w Polsce DTP rozwinie się do poziomu 20% i stanie w miejscu. Myślę, że takie firmy jak UTI Worldwide tylko czekają na odpowiedni moment, aby wejść do Polski i obsługiwać DTP na szeroką skalę. Pamiętajmy, że przyzwyczajenia zakupowe klientów się zmieniają. Rozwija się *home care*, a społeczeństwo się starzeje. Już należy myśleć, jak dotrzeć do pacjenta przewlekłego ze sprzedażą bezpośrednio do domu. Dlaczego mielibyśmy nie ułatwiać leczenia, zapewniając kontynuację leków bez wizyty w aptece? Dużą rolę odegra w kolejnych latach ustawodawca i wdrożenie przepisów idących właśnie w tym kierunku. W tym kierunku już dziś podąża lider rynku żywienia medycznego dla swoich produktów (DSSSPM). Jak zmieni się rynek w sytuacji, gdy możliwa będzie w ten sam sposób dystrybucja produktów Rx? Który z producentów będzie wtedy na dystrybucyjnym *pole position*? Pracujemy wszyscy na rynku, którego największą wartością jest Pacjent. Wybierajmy taki modus operandi naszych organizacji, który zapewni im sukces komercyjny, a naszym pacjentom łatwą dostępność produktu, w najlepszej cenie.

Dziękuję za tak dokładne przedstawienie tematu. Na koniec proszę opowiedzieć czytelnikom, jaka jest rola firmy takiej jak Pana w ułatwianiu wdrożenia i obsłudze dystrybucji bezpośredniej?

Nie wyobrażam sobie sytuacji, aby każdy z producentów, chcąc wdrożyć DTP budował mu potrzebną do tego infrastrukturę. Producenci mają możliwość skorzystania z firm takich jak nasza (PDG), która świadczy te usługi już od kilku lat. Cieszy nas fakt, że jako PDG wypracowaliśmy sobie w ocenie producentów i aptek pozycję lidera wspierającego producentów w modelu dystrybucji bezpośredniej w Polsce. Przez okres ponad 10 lat handlujemy na zlecenie naszych Klientów (producentów) ze wszystkimi aptekami w Polsce. Znamy ich położenie, profil zakupowo-odsprzedażowy, ich zapotrzebowanie w danych kategoriach lekowych (OTC, Rx, suplementy, kosmetyki). Wiemy, kto jest właścicielem, płatnikiem danej apteki oraz jaką ma wypłacalność, a przede wszystkim jesteśmy w posiadaniu dokumentów pozwalających rozpocząć sprzedaż bezpośrednią (koncesja, NIP, Regon, umowy spółek) w zgodzie z majową nowelizacją RODO. Przez lata w Polsce tylko hurtownie miały taką wiedzę, którą budowały od 89' roku. Dziś mamy również my. Od 10 lat współpracujemy w zakresie aktywnej promocji i sprzedaży leków do aptek z wiodącymi producentami na rynku. Przez 5 ostatnich lat specjalizujemy się w dystrybucji bezpośredniej. Z naszych usług DTP skorzystały **NOVARTIS PHARMA, ASPEN, BAYER** czy **ASTELLAS**.

Producent nie musi mieć własnych przestrzeni magazynowych, w których konfekcjonowałyby paczki do aptek, nie musi posiadać floty logistycznej dostarczającej produkty, ani platformy *online* i zasobów przetwarzających zamówienia. Nie ma również potrzeby zwiększenia zatrudnienia w dziale księgowości z obawy, że każda apteka to oddzielny kontrahent, a także rekrutacji wykwalifikowanego zespołu windykatorów terenowych. Wystarczy doświadczony partner. Jeden. Spokojnie. Jesteśmy do Państwa dyspozycji.